

Tersliklerin Üstesinden Gelmek

Vaera 5781

İlk başta Moşe'nin görevi başarıya ulaşmış gibi görünmüştü. Halkın kendisine inanmayacağından endişe etmiş olsa da, Tanrı ona gerçekleştirmek üzere bazı işaretler vermiş, Aaron'u da onun adına konuşmakla görevlendirmişti. Moşe "İşaretleri halkın önünde gerçekleştirdi ve ona inandılar. Ve A-Şem'in onları önemseydiğini ve perişanlıklarını gördüğünü duydukları zaman yere kapandılar ve tapındılar." (Şemot 4:30-31)

Fakat sonra işler yanlış gitmeye başladı ve yanlış gitmeye devam etti. Moşe'nin Paro'nun karşısına ilk çıkışı felaket niteliğindedir. Paro, Tanrı'yı tanımayı reddeder. Moşe'nin, halkın çöle doğru yolculuk etmesine izin verilmesi yönündeki talebini reddeder. Hayatı Bene-Yisrael için daha da çekilmez hale getirir. Hâlâ aynı tuğla kotasını doldurmaları gerekecektir, ama bu kez samanları kendileri toplamak durumunda kalacaklardır. Halk Moşe ve Aaron'un aleyhine döner: "Tanrı size baksın ve sizi yargılasın! Bizi Paro'nun ve memurlarının gözünde tiksindirici hale getirdiniz ve ellerine bizi öldürmek için bir kılıç verdiniz." (Şemot 5:21)

Moşe ve Paro, taleplerini yeniden iletmek üzere Paro'ya geri dönerler. Bir işaret gerçekleştirirler – bir asayı yılanı dönüştürürler – ama Paro bundan etkilenmez. Kendi büyücüleri de aynısını yapabilmektedir. Sonra belaların ilkini gerçekleştirirler, ama yine, Paro istifini bozmaz. Bene-Yisrael'in gitmesine izin vermeyecektir. Ve bu şekilde devam eder, dokuz kez. Moşe, gücünün yettiği her şeyi yapar ve hiçbir şeyin bir fark yaratmadığını görür. Bene-Yisrael hâlâ köledir.

Moşe'yi altına alan baskıyı hissederiz. Geçen haftaki *paraşanın* sonunda yaşadığı ilk tersliğin ardından Tanrı'ya dönerek acı acı yakınır: "Neden, ey A-Şem, bu halkın üzerine neden dert getirdin? Beni bunun için mi gönderdin? Senin adına Paro'ya konuşmak üzere gittiğimden beri, o, bu halkın üzerine dertler getirdi ve Sen de halkını hiçbir şekilde kurtarmadın." (Şemot 5:22-23)

Bu hafta okuduğumuz Vaera *peraşası*nda, her ne kadar Tanrı onu, sonunda başarıya ulaşacağı konusunda temin ediyorsa da, Moşe “Eğer Bene-Yisrael bile beni dinlemiyorlarsa, Paro beni, üstelik engelli dudaklarla konuşurken, neden dinlesin?” (Şemot 6:12) diye cevap vermektedir.

Burada kalıcı bir mesaj vardır. Liderlik, en yüksek derecedeki bile, genellikle başarısızlıklarla doludur. İlk Empresyonistler kendi sergilerini kendileri düzenlemek zorunda kalmışlardı, çünkü eserleri Paris salonları tarafından reddedilmişti. Stravinsky'nin *The Rite of Spring* adlı eserinin ilk icrası bir isyana yol açmış, dinleyiciler sürekli eseri yuhalamışlardı. Van Gogh, kardeşi Theo bir sanat simsarı olmasına rağmen, ömrühayatında sadece tek bir tablo satmıştı.

Liderler için de aynısı geçerlidir. Abraham Lincoln, İç Savaş sırasında sayısız terslikle yüz yüze kalmıştı. Kendisi, ömrü boyunca birçok kişinin nefretini kazanmış, son derece tartışmalı bir simaydı. Gandhi, Müslüman ve Hinduları tek bir ulus halinde birleştirme hayalinde başarısız olmuştu. Nelson Mandela ihanetle suçlanıp şiddet yanlısı bir kışkırtıcı olarak görülmüş ve yirmi iki yılını hapiste geçirmişti. Winston Churchill, 1930'lu yıllara gelindiğinde siyasette yolun sonuna gelmiş biri olarak görülmüş ve İkinci Dünya Savaşı sırasındaki kahramanca liderliğine rağmen, savaş sona erdikten sonraki ilk Genel Seçim'de halk, onun görevini sonlandırması yönünde oy kullanmıştı. Kahramanlar yalnızca geriye yönelik bir bakışla kahraman görünürler ve yüz yüze kaldıkları çok sayıdaki tersliğin, aslında zafere giden yolda birer basamak taşı olduğu da o zaman açığa çıkar.

Vayetse *peraşası*yla ilgili tartışmamızda gördüğümüz üzere, her alanda – yüksek veya alçak, kutsal veya seküler – liderler, başarılarıyla değil, başarısızlıklarıyla sınanır. Bazen başarılı olmak kolay olabilir. Şartlar uygun olabilir. Ekonomik, siyasi veya kişisel iklim iyidir. Ekonomide patlama olduğunda çoğu ticari iş gelişim kaydeder. Bir genel seçimi takip eden ilk aylarda, seçimde başarılı olan lider, zaferin getirdiği karizmayı da beraberinde taşır. İlk yıl boyunca çoğu evlilik mutludur. İyi zamanlarda başarılı olmak için özel herhangi bir beceriye ihtiyaç yoktur.

Ama sonra iklim değişir. Sonunda bu hep olur. İşte çoğu işlerin, siyasetçilerin ve evliliklerin başarısızlığa uğradığı zaman budur. Bazen en büyük insanların bile tökezledikleri zamanlar olur. Bu gibi anlarda insanın karakteri sınava tabi tutulur. Büyük insanlar, hiçbir zaman başarısız olmayan kişiler değildir. Başarısızlıktan sonra ayağa kalkan, ilerlemeye devam eden, mağlup edilmeyi reddeden, asla vazgeçmeyen ve teslim olmayan kişilerdir. Denemeye devam ederler. Her hatadan ders alırlar. Başarısızlığa bir öğrenim deneyimi olarak bakarlar. Ve mağlup olmayı reddettikleri her seferden daha güçlü, daha bilge ve daha kararlı bir şekilde çıkarlar. İşte Şemot ve Vaera *peraşaları*nın her ikisinde Moşe'nin yaşam hikâyesi bundan ibarettir.

Liderlik üzerine eserler vermiş en büyük yazarlardan biri olan Jim Collins bunu gayet güzel bir şekilde ifade etmiştir:

Gerçekten büyük olan insanların, sadece başarılı olanlar karşısındaki alametifarikası, zorluğun yokluğu değil, tersliklerden, hatta dehşet verici facialardan, öncesine göre daha güçlü bir şekilde geri dönebilme kabiliyetidir... Karanlıktan çıkış yolu, bünye itibariyle teslim olmayı beceremeyen, insanı çileden çıkaracak düzeyde sebatkâr insanlarla başlar. Sarsıcı bir mağlubiyet yaşamak bir şeydir... uzun süreli bir mücadeleyi, edilmeye değer kılan değer ve tutkularından vazgeçmekse tamamen farklı bir şeydir. Başarısızlık, fiziksel bir durumdan ziyade bir ruh halidir; başarı, düşmek ve sonra bir daha ayağa kalkmaktır – sonu gelmeyen bir şekilde.¹

Rabi Yitshak Hutner bir keresinde, Talmud öğreniminde ustalaşma konusunda mükerrer başarısızlıkları nedeniyle cesaretini kaybetmiş olan bir öğrencisine güçlü bir mektup yazmıştı:

Birçoğumuzun yaşadığı bir başarısızlık, büyük insanların yüksek başarılarına odaklandığımız zaman meydana gelir. Onların şu veya bu alanda ne kadar da kusursuz olduklarını tartışırız, ama bir yandan da, daha önce içlerinde fırtınalar koparmış olan içsel mücadelelerden bahsetmeyi atlarız. Bize kulak misafiri olan biri, sanki bu şahıslar Yaradan'larının elinden mükemmel halde start almış gibi bir izlenim edinecektir...

Bu duygunun sonucu, ruh ve coşku dolu, arzulu genç bir adamın, bazı engellerle karşılaştığı, tökezlediği ve düştüğü zaman, kendisini “Tanrı'nın evine dikili” (Teilim 92:13) olmaya layık olmayan biri olarak görmesidir...

Ancak şunu bil ki, sevgili dostum, ruhunun kökleri, iyi eğilimin huzurlu ortamında değil, iyi eğilimin muharebesinde yer almaktadır... “Bir muharebeyi kaybet, ama savaşı kazan” anlamına gelen İngilizce deyiş burada geçerlidir. Şüphesiz, tökezledin ve yine tökezleyeceksin ve birçok muharebede yenik düşeceksin. Ama sana söz veriyorum ki, kaybettiğin o seferlerden sonra, savaştan, başının üzerinde defnelerden yapılmış zafer taçlarıyla çıkacaksın... İnsanların en bilgisi “*Tsadik* kişi yedi kez düşer, ama tekrar kalkar” (Mişle 24:16) demiştir. Aptallar bu pasuğun niyetinin bize, *tsadik* insanların yedi kez düştüklerini ve buna rağmen ayağa kalktıklarını öğretmek olduğuna inanır. Ama bilgi sahibi insanlar, *tsadik* insanın yeniden kalkmasının, o yedi düşüşü *nedeniyle* gerçekleştiğinin bilincindedir.²

¹ Jim Collins, *How the Mighty Fall: And Why Some Companies Never Give In* (New York, Harper Collins, 2009), 123.

² Rabi Yitshak Hutner, *Sefer Pahad Yitshak: Iggerot u-Ketavim* (Gur Aryeh, 1981), no. 128, 217-18.

Rabi Hutner'in söylemek istediği şudur: *Büyüklik, başarısızlık olmadan elde edilemez.* Bazı zirveler vardır ki, öncesinde düşmediğiniz sürece onlara tırmanamazsınız.

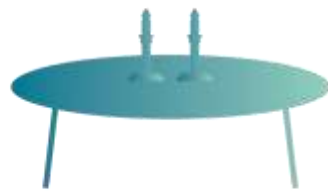
Uzun yıllar boyunca çalışma masamın üzerinde, Calvin Coolidge'nin, cesareti yitirmenin ne kadar kolay olduğunu bilen bir arkadaş tarafından gönderilmiş bir sözünü tutmuştum. Şöyle diyordu:

“Bu dünyada hiçbir şey azmin yerini tutamaz. Yetenek tutamaz: yetenek sahibi başarısız insanlar kadar bol şey yoktur. Deha tutamaz: “ödüllendirilmemiş deha” adeta bir deyim haline gelmiştir. Eğitim tutamaz: dünya eğitilmiş sorumsuzlarla doludur. Sadece azim ve kararlılık, her şeye kadirdir.”

Buna sadece “*Ve siyata diŞmaya – Göklerin yardımı*” ifadesini ekledim. Tanrı bize olan inancını asla yitirmez – bazen biz kendimize olan inancımızı yitirsek bile.

Bunun üstün örneği, geçen haftaki ve bu haftaki *peraşalarda* kaydedilmiş olan tüm tersliklere rağmen, sonunda, “Öldüğünde yüz yirmi yaşındaydı, ama gözleri keskinliğini kaybetmemiş ve enerjisi azalmamıştı” (Devarim 34:7) sözleriyle tarif edilen adam haline gelmiş olan Moşe'dir.

Yenilgiler, gecikmeler ve hüsranslar insanın canını yakar. Moşe için bile bu doğrudur. Dolayısıyla, eğer bizim de, cesaretimizi yitirdiğimizi ve moralimizin bozulduğunu hissettiğimiz zamanlar olursa, en büyük insanların bile başarısızlıklara uğradığını hatırimıza getirmek önemlidir. Onları büyük yapan, yollarına devam etmiş olmalarıdır. Başarıya giden yol birçok başarısızlık vadisinden geçer. Başka yol yoktur.

ŞABAT SOFRASI
İÇİN SORULAR

1. Rabi Sacks başarısızlığa karşı ne tür tepkileri teşvik etmektedir?
2. “Tanrı bize olan inancını asla yitirmez” – acaba bu fikir, kendinize inanmanıza yardımcı oluyor mu?
3. Büyük başarılarla ulaşmış insanların bile büyük hüsranslar, retler ve yenilgiler yaşamış olduğunu düşünmek size ilham veriyor mu?

